Reálny stav zeleninárstva na Slovensku

Vláde Slovenskej republiky vo svojom programovom vyhlásení na roky 2016-2020 deklarovala, že:

„V súlade s pravidlami SPP vláda zintenzívni podporu sektorov, ktoré sú potenciálnymi zdrojmi zamestnanosti, najmä živočíšnej výroby, ovocinárstva, ***zeleninárstva****, vinohradníctva, ale aj potravinárskeho priemyslu.“*

Bohužiaľ musím v mene pestovateľov zeleniny a zemiakov konštatovať, že deklarovaná podpora zostáva len pri vyhlásení, tak ako to je aj pri z Koncepcii rozvoja pôdohospodárstva SR na roky 2013 – 2020, kde sa uvádza nasledovné: *„…bude potrebné zvýšiť zberovú plochu zeleniny na ornej pôde o 3000 ha“* a *„Opatrenia na dosiahnutie týchto parametrov produkcie si budú vyžadovať, pri priemerných nákladoch na 1 ha cca 4 000 EUR, celkové náklady vo výške cca 42 – 45 mil. EUR.“*

V kapitole o pestovaní zemiakov sa v koncepcii uvádza nasledovné: : *„… je potrebné zatraktívniť pestovanie zemiakov a okrem zastavenia poklesu plôch u existujúcich pestovateľov rozšíriť pestovanie aj o nové subjekty, a to minimálne na 11 000 ha. Vlastné náklady celkom na 1 ha predstavujú 3 840,09 EUR, čo pri zvýšení zberovej plochy o 743 ha predstavuje 2 853 187 EUR. “*

Vychádzajúc z uvedeného je zrejmé, že pestovatelia zeleniny a zemiakov nemajú vytvorené adekvátne podmienky na naplnenie Koncepcie rozvoja pôdohospodárstva SR na roky 2013 – 2020 a ani sa nezintenzívnila podpora v sektore zeleninárstva.

V materiáli NÁRODNÁ STRATÉGIA SR PRE OPERAČNÉ PROGRAMY ORGANIZÁCIÍ VÝROBCOV V SEKTORE OVOCIA A ZELENINY NA ROKY 2018 – 2024 sa uvádza: *„Produkčná plocha zeleniny na ornej pôde sa po poklese v rokoch 2013 a 2014 dostáva na úroveň z roku 2012 a má vzrastajúci charakter. Z hľadiska produkcie je vzrastajúci trend významnejší, v roku 2016 dosiahla produkcia zeleniny na ornej pôde najvyššie hodnoty a oproti roku 2015 sa zvýšila o 24,6%.*" Je potrebné si všímať aj to, ktorá zelenina a prečo dosiahla vyššie hodnoty z hľadiska produkcie a naopak, kde nastal a neustále pokračuje pokles produkcie.

S uvedenými tvrdeniami tak nie je možné vôbec súhlasiť vzhľadom na to, že takto interpretované údaje neposkytujú dostatočný obraz o celkovej situácii v zeleninárstve. V roku 2015 sa Nariadením vlády č. 36/2015 Z. z., ktorým sa ustanovujú pravidlá poskytovania podpory v poľnohospodárstve v súvislosti so schémami viazaných priamych platieb, zaviedla platba na pestovanie vybraných druhov zeleniny s veľmi vysokou prácnosťou a to v odseku 2, písmeno d, aj na tekvicu. Jej zaradenie do tejto skupiny zeleniny je minimálne diskutabilné, keďže sa pestuje v rozsahu 95 % na export a to hlavne za účelom výroby oleja a jadierok. V konečnom dôsledku tak prišlo reálne k zníženiu zberových plôch na ornej pôde, ktoré považujeme za alarmujúce.

Vývoj zberových plôch zeleniny na ornej pôde (ha)

Druh	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2016/15 (%)	2017/16 (%)
Tekvica	1 395	1 581	1 363	614	889	2 248	2870	666	27,7	-76,8
Zelenina na ornej pôde	9 626	9 401	8 214	7 226	7 112	7 884	8 451	6 240	7,2	-26,2
Zelenina na ornej pôde bez tekvice	8 231	7 820	6 851	6 612	6 223	5 636	5 581	5 574	-1,0	0,0

Tabuľka č. 1

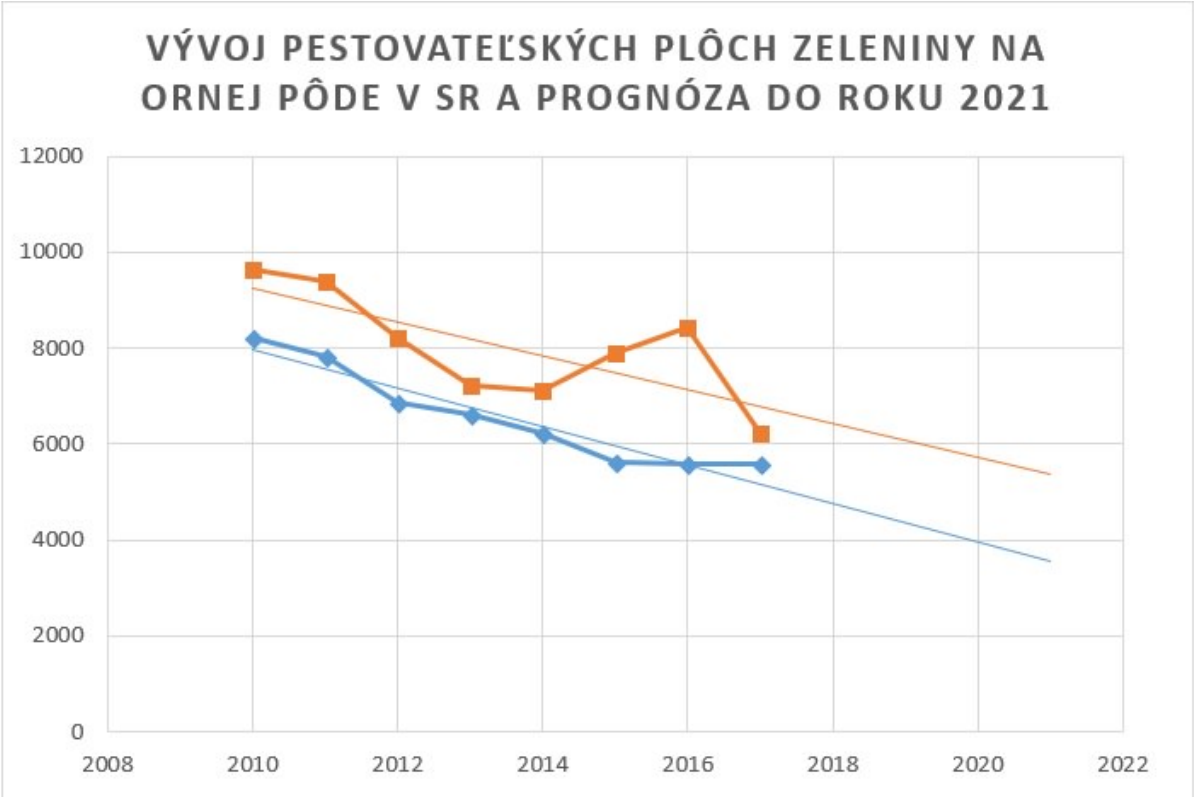

Prameň: ŠÚ SR

Z hľadiska produkcie zeleniny na ornej pôde v tonách považujeme za neakceptovateľné, že na Slovensku klesá produkcia tradične pestovaných druhov zeleniny, akými sú mrkva a karotka, petržlen, karfiol, šalát hlávkový atď... Síce sa v zborníku príspevkov z poľnohospodársko-ekonomickej konferencie s názvom „Situácia a perspektívy trhu vybraných agropotravinárskych komodít v Slovenskej republike“ zo dňa 22. marca 2018 píše, že: *„V sledovanom období sa produkcia hlavných druhov zeleniny vyvíjala priaznivo. V roku 2016 sa pri všetkých druhoch v porovnaní s rokom 2010 zaznamenalo zvýšenie produkcie. Táto skutočnosť bola ovplyvnená zvýšenými hektárovými úrodami všetkých sledovaných plodín.“* Sledované obdobie je tým myslené od roku 2010. Nie je možné stotožniť sa s týmto tvrdením a spoliehať sa len na zvýšené hektárové úrody, keďže v roku 2017 u všetkých piatich hlavných druhov zeleniny – kapusta, mrkva a karotka, paprika zeleninová, rajčiaky a cibuľa - klesli výmery o 299 hektárov oproti roku 2016 a výpadok produkcie bol 11.769 ton.

V špeciálnej rastlinnej výrobe vidíme uplatnenie mladých poľnohospodárov a rozšírenie a diverzifikáciu výroby tradičných pestovateľov, preto je potrebné podporiť tých, ktorý majú o produkciu zeleniny záujem.

Vzhľadom na vyššie uvedené považujeme za potrebné, ak má Vláda SR záujem zastaviť pokles pestovateľských plôch zeleniny, novelizovať Nariadenie vlády č. 36/2015 Z. z., ktorým sa ustanovujú pravidlá poskytovania podpory v poľnohospodárstve v súvislosti so schémami viazaných priamych platieb a to zrušiť delenie zeleniny na druhy zeleniny s vysokou prácnosťou a druhy zeleniny s veľmi vysokou prácnosťou. V situácii, v akej sa zeleninárstvo a zemiakarstvo na Slovensku nachádza, je totiž potrebné, aby Vláda SR podporila pestovanie všetkých druhov zeleniny bez rozdielu. Platba by nemala byť poskytnutá na také druhy zeleniny, ktoré nemajú vplyv na zdravú výživu obyvateľstva SR a nemajú ani uplatnenie v spracovateľskom priemysle SR.

Taktiež by mala byť zavedená podpora na zeleninu zo zakrytých plôch. Samozrejme, sú potrebné viaceré opatrenia, ale je potrebné niekde začať a z niečoho vychádzať. Sú potrebné skladovacie priestory, treba zriadiť funkčný inštitút príležitostnej práce a prestať len rozprávať o zamestnávaní, keď na trhu práce je reálny nedostatok pracovných síl. Taktiež je potrebné sledovať, kam a načo idú financie, aby boli využité racionálne a nenaplnila sa prognóza z nášho grafu. Na týchto systematických a nevyhnutných opatreniach by sa mali podieľať aj tí, ktorí v poľnohospodárstve nikdy v živote nepracovali, ale zato dokážu svoje rozumy ponúkať plnými priehrštiami a sú odborníkmi vo viacerých sektoroch. Treba počúvať ľudí z praxe a spolupracovať s nimi, na začiatok by stačilo možno aj to.

Ing. Jozef Šumichrast, PhD., ZZZS
Mgr. Michal Šula, ZZZS
Ing. Michela Šugrová, FEM SPU v Nitre